

Aftenposten

Publisert: 29.04.07 kl. 00:00 - Abonnere på Aftenposten? Ring 05040 eller gå inn på kundeservice.aftenposten.no

Regner med apokalypse i 2040

James Lovelock, Gaia-hypotesens far, mener at fornybar energi er forferdelig sløsing med tid og penger. - Atomkraft er den eneste muligheten til å dekke vårt energibehov innenfor den knappe tidsrammen vi har, sier han. TOR G. STENERSEN

NINA WITOSZEK

Publisert: 29.04.07 kl. 00:00

Om det finnes kjettere igjen i vitenskapens verden, så er professor James Lovelock helt sikkert den fremste.

Når du snakker med James Lovelock, får du en klar forståelse av at vi andre tar feil i omtrent alt: klima, CO2-reduksjoner, vår felles fremtid. Etter hans syn er vi på vei mot en miljøkatastrofe i 2040 - og vi kan ikke gjøre mye for å hindre det. James Lovelock er blitt bæret med det nye Arne Næss' professorat for global rettferd og miljø. Det er ikke uten grunn: I likhet med Næss forlot Lovelock en glitrende akademisk karriere og startet uavhengig forskning i stedet. I likhet med Næss er han dypt engasjert i Jordens skjebne. Lik Næss er han suicidalt modig, og lik Næss er han utrolig produktiv, tross sine mer enn 80 år. Men i motsetning til Næss, den grunnleggende optimisten, er Lovelock en dommedagsprofet. Vi sitter på Senter for utvikling og miljø, som er hans base i år.

- Du er ikke et universitetsmenneske?- Det meste av min forskning har vært selvfinansiert og utført fra mitt hjemmelaboratorium. Jeg kunne aldri få et forskningsstipend, og det er ikke så rart. Hvis du begynner å arbeide med en stor teori, slik som Gaia, tar det 40 år eller mer før the establishment kommer etter. **- Hva er galt med universitetet?**- Det er altfor mange forskere som er opplært til en stilling eller karriere. Jeg ble oppdratt som sosialist, men jeg mener at en grunnleggende feil med sosialismen er troen på at vi alle er likt intellektuelt utrustet. Alt dette tullet med at "du kan lære opp hvem som helst". Vel, det kan du ikke. Universitetene er fulle av idioter og medløpere. **- Du er både forsker innenfor naturvitenskap og oppfinner med 40 registrerte patenter. I 1957 oppfant du en berømt elektronfangstdektektor som gjorde at vi forsto farene med DDT og lærte om nedbrytingen av ozonlaget. Og så tok USAs myndigheter beslag i patentrettighetene og snøt deg for 20 millioner dollar.**- Du forstår, oppfinnere blir sjelden rike. Det er entreprenørene som blir det. Jeg er håpløs med penger og har bare mottatt betaling for én oppfinnelse. Men gleden ved å arbeide er så stor at penger egentlig ikke betyr så mye. **- Hvordan kom du på tanken om Jorden som Gaia (den greske jordgudinnen)?** - I 1975 ville NASA finne ut om det er liv på Mars, og jeg var ansatt som oppfinner. Når jeg sammenlignet forholdene på Jorden med Mars, slo det meg at livet på Jorden er mulig fordi vår planet er et selvregulerende system, bestående av en totalitet av organismer, overflatemineralene som jord og stein, havene og atmosfæren, alt sammenkoblet. Forfatteren William Golding foreslo at vi skulle kalle det for Gaia.

- Og så ble det ramaskrik blant naturvitere.- De sa det var tull og antivitenskap fordi det ikke stemte med Darwin. **- Du hevder at Jorden som system nå er så ute av balanse at vi ikke har tid til å eksperimentere med visjonære energikilder og at vår sivilisasjon står i umiddelbar fare. Har vi bevis for at en miljøkatastrofe er uunngåelig?**- I januar 2004 hadde vi et møte i England. Vi snakket om patologiske tilstander som forekommer over hele jordkloden som resultat av høyere temperaturer - ødeleggelse av alger i havene og av tropisk skog, om utslippene av store mengder metan. Det gikk opp for meg at alle disse endringene er interaktive og fører til kollaps. Jorden har høy feber og vi sysler med kosmetikk, som reduksjon av utslipp av klimagasser. **- Hva er galt med reduksjon av utslipp?**- Alt! Regjeringene burde lytte til forskere, men de foretrekker å lytte til den grønne lobbyen. **- Hvorfor?**- Fordi den har alle svar! Problemet med forskere er at de fleste hverken kan snakke sammenhengende eller fritt. Dessuten, hvis du er en god forsker, kan du ikke være skråsikker på ting. Men lobbyistene er skråsikre, og politikerne må ha sikre svar. Derfor tror de på lobbyistene.

- La oss gå tilbake til CO2-reduksjoner.- Det er helt sprøtt! Hvis du reduserer de totale utslippene, vil det bli verre. Partikkelforurensningen i den nordlige hemisfæren reduserer den globale oppvarmingen ved å reflektere sollyset tilbake til verdensrommet. Hvis, ved magisk inngripen, vi stoppet all forbrenning av karbon, så ville partiklene forsvinne fra luften, skydekket ble redusert, og vi ville få uhindret solskinn. **- Hvis det du sier er rett, visste president George W. Bush og hans regjering hva de gjorde ved å nekte å undertegne på Kyotoprotokollen?**- De gjør det rette, men jeg tror det bare er tilfeldig. Hør, Kyotoprotokollen ble til i 1997, og jeg så ikke lyset den gangen! Og jeg hadde den enorme fordel at jeg hadde levd med Gaia i 20 år og så planetene som en helhet. **- Så svaret er atomkraft?** - Vindkraft, hydrogen eller solenergi - alle disse er ok, men de er alle ganske dyre og kan ikke tas i bruk raskt. Atomkraft er den eneste måten å møte våre energibehov på innenfor den tidsrammen vi har tilgjengelig. **- Du sier at frykten for atomkraften er næret av irrasjonelle scenarier inspirert av Hollywood.**- Jeg innser at alle hater den, unntatt finnene og franskmennene. **- Alle spør: Hva om et terroristnettverk tok over kontrollen ved et atomkraftverk?**- Nonsens! Dra til et av disse verkene og se selv hvor lette de er å bryte seg inn i.

- Hva med atomavfall?- Hvorfor maser alle om atomavfall? Den energien du får ut av et tonn uran tilsvaremer mer enn to millioner ganger den energien du får ut av et tonn kull - og avfallet er en 20-milliondel av avfallet som lages av et tonn kull. Sjekk med Royal Academy of Engineering i Storbritannia: de baserer seg ikke på fordommer, men på harde fakta. Og de påstår at fornybar energi er en forferdelig sløsing med tid og penger. Men folk liker disse populære grønne greiene. **- Hvordan kommer Armageddon til å skje: bit for bit eller alt på en gang?**- I 2040 - om ikke før - vil de sørlige deler av verden og mesteparten av Europa ha temperaturer som i Bagdad. Om tretti år vil verden forandre seg raskt til tørr buskvegetasjon og ørken. **- Bør vi arbeide for tilpassing?**- Men hvordan kan vi tilpasse oss? Tenk bare: Hvordan skal vi kunstvanne Europa, selv med all godvilje i verden? Vi må tilpasse oss i betydningen av å forberede oss på å flytte flest mulig overlevende til Arktis.

- Er det alt vi kan gjøre?- Vi bør opptre som gode generaler: blåse til retrett og redde så mange vi kan. Men gode generaler kommer ikke på avisforsidene. **- Er ikke selve tanken om retrett fremmede for nederlagstenkning?** - Jeg vet det er en svakhet. Studentene spør meg om de bør kjøpe eiendom i Canada. **- Hva er ditt råd til de heldige nordmennene?** - De bør virkelige granske hjertene og nyrene og bestemme hvor mange dere vil ta om bord i livbåten. Og de må være pragmatiske, de kan ikke ta med flere enn de kan fø.

- Tror du at du kan ta feil? - Ja, selvsagt. Sannsynligheten for at jeg får rett, er omtrent 80 prosent. Det kommer til å bli et sant kaos - omtrent som Terminal 3 på Heathrow - og 80 prosent av alle menneskene i Sør kommer til å dø. Men det vil være overlevende, og en ny sivilisasjon kommer til å stige frem.

Nina Witoszek er professor og forfatter. Hun intervjuet James Lovelock i forbindelse med at han denne uken holdt sin tiltredelsesforelesning ved Universitetet i Oslo.

Fakta:

JAMES LOVELOCK

Britisk forsker, oppfinner, forfatter og miljøforkjemper. **Født** 26. juli 1919, bosatt i Cornwall. **Formulerte** den omstridte Gaia-hypotesen, oppkalt etter den greske jordgudinnen. **Gaia-hypotesen** går ut på at et selvregulerende system sørger for å opprettholde livet på jorden.